

Kontrole palenisk w województwie śląskim – podsumowanie badania

Polski Alarm Smogowy

Janusz Piechoczek

Wisła, 17 października 2025

CLEAN
AIR
FUND

polski
alarm
smogowy

Made with GAMMA

Zakres badania i kontekst

Cel badania

Ocena sposobu, w jaki 167 gmin w województwie śląskim kontrolowało domowe kotły i piece w 2024 roku – główne źródło niskiej emisji i smogu

Respondenci

164 gminy wzięły udział w badaniu, co stanowi 98% pokrycie regionu

📄 Główny wniosek
Kolejna edycja raportu potwierdza **kluczową rolę straży gminnych i miejskich w ekosystemie kontroli** – od przyjmowania zgłoszeń po karanie za wykroczenia

Odpowiedzialność władz lokalnych za ochronę środowiska i jakość powietrza

Narzędzia w rękach samorządów

Polityka informacyjna

Edukacja i informowanie mieszkańców o zagrożeniach związanych z niską emisją

Wsparcie finansowe

Programy dofinansowania wymiany przestarzałych urządzeń grzewczych

Kontrola przestrzegania prawa

Uprawnienia do prowadzenia kontroli i egzekwowania przepisów antysmogowych

Porównanie zasobów: gminy ze strażą vs. gminy bez straży

Gminy ze Strażą

55 gmin

966 strażników

225 urzędników

Łączna liczba kontrolujących: **1191 osób**

Gminy bez Straży

109 gmin

435 urzędników odpowiedzialnych za kontrole

Główny wniosek

Gmin ze strażą jest **dwukrotnie mniej**, ale mają do dyspozycji **niemal trzykrotnie więcej kontrolujących**

Zgłoszenia – dysproporcja

9352

Zgłoszenia w gminach
ze strażą

465

Zgłoszenia w gminach
bez straży

30

Gminy bez zgłoszeń

Dynamika zmian: W 2024 roku odnotowano wyraźny wzrost liczby zgłoszeń, zwłaszcza w gminach bez straży (+32%), co może być efektem wejścia w życie kolejnych zakazów użytkowania przestarzałych urządzeń grzewczych od 1 stycznia 2024 r.

Kluczowy wniosek

Aż 95% zgłoszeń dotyczących podejrzenia spalania odpadów lub naruszenia uchwały antysmogowej miało miejsce w gminach ze strażą

Dlaczego jest niewiele zgłoszeń w gminach bez straży?

Hipotezy

Brak wiedzy, komu zgłaszać

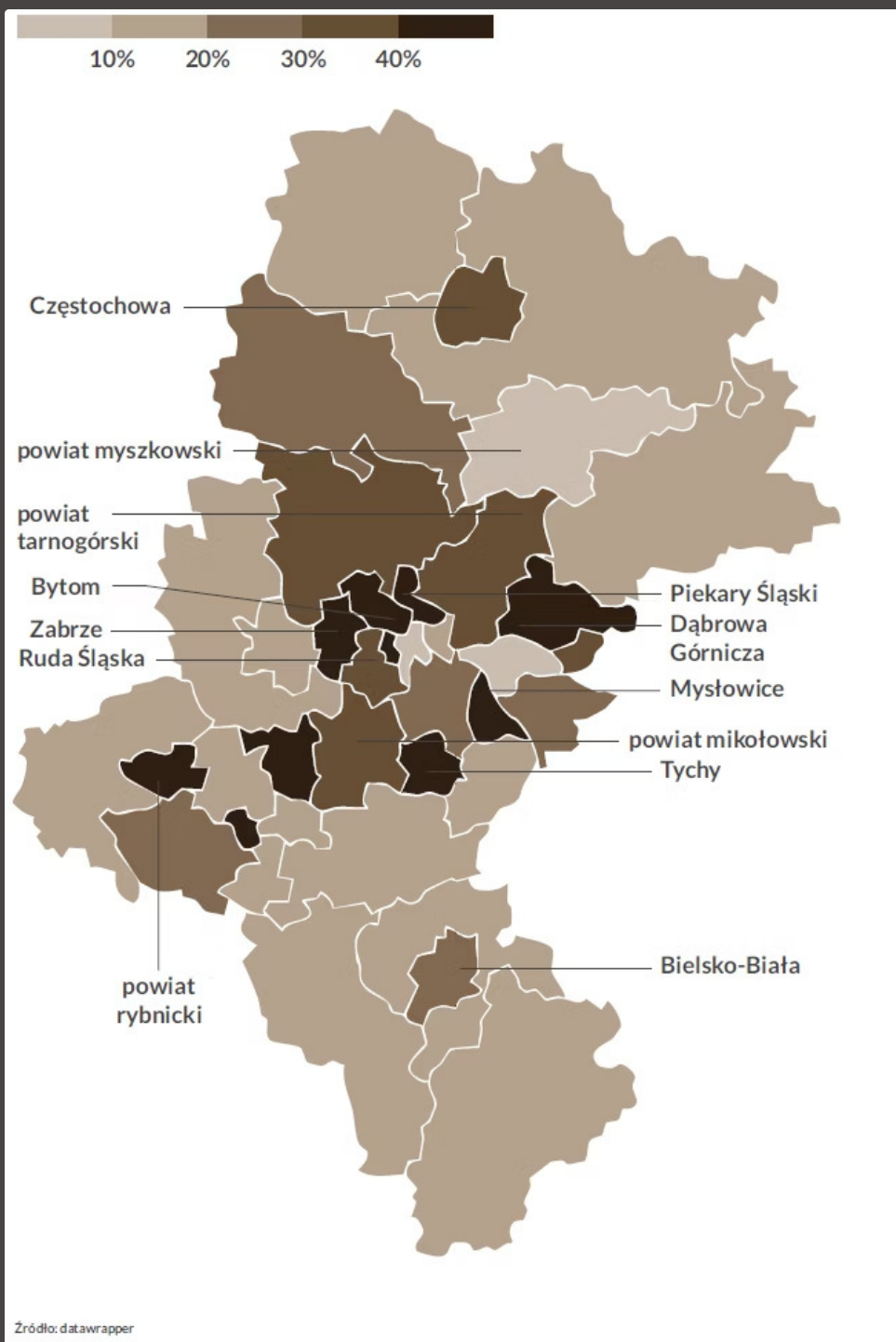
Urząd gminy nie jest postrzegany jako naturalny adresat zgłoszeń dotyczących smogu i spalania odpadów, w przeciwieństwie do straży miejskiej lub gminnej

Ograniczona dostępność

Brak możliwości zgłoszenia telefonicznego po godzinach pracy urzędu – większość przypadków spalania odpadów ma miejsce wieczorem lub w weekendy

Obawa przed ostracyzmem

Brak poczucia anonimowości zgłaszającego i obawa przed negatywną reakcją sąsiadów, co jest szczególnie istotne w małych, zwartych społecznościach wiejskich

Liczba zgłoszeń
na 1000
mieszkańców

Liczba kontroli – znaczący wzrost aktywności

Wzrost aktywności w 2024 r.

Gminy bez straży zrealizowały aż o **81% więcej kontroli** niż w 2023 roku

Wciąż dominują gminy ze strażą

W 2024 r. przeprowadzono w nich **ponad trzykrotnie więcej kontroli**, niż w gminach bez straży

Liderzy kontroli w województwie

Rybnik

2755 kontroli

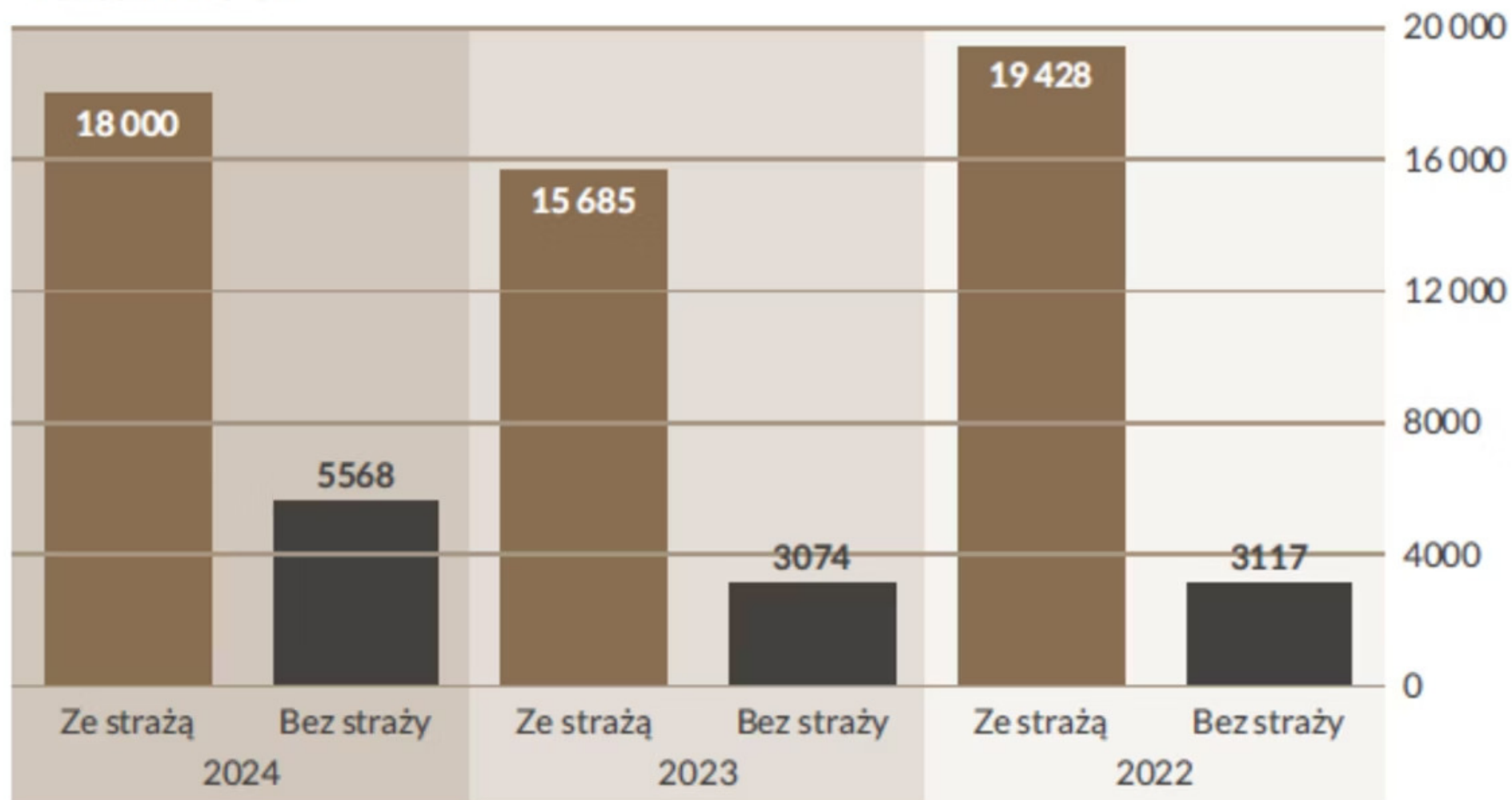
Częstochowa

1383 kontrole

Gliwice

1318 kontroli

Liczba kontroli

Źródło: opracowanie własne

Gminy bez wymaganej liczby kontroli

33

Tyle gmin nie zrealizowało w 2024 roku minimalnej liczby kontroli wymaganej przez Program Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego

W jednej z gmin nie przeprowadzono żadnej kontroli!

W większości to gminy bez straży miejskiej lub gminnej, jednak w tej grupie znalazły się również trzy miasta posiadające straż miejską

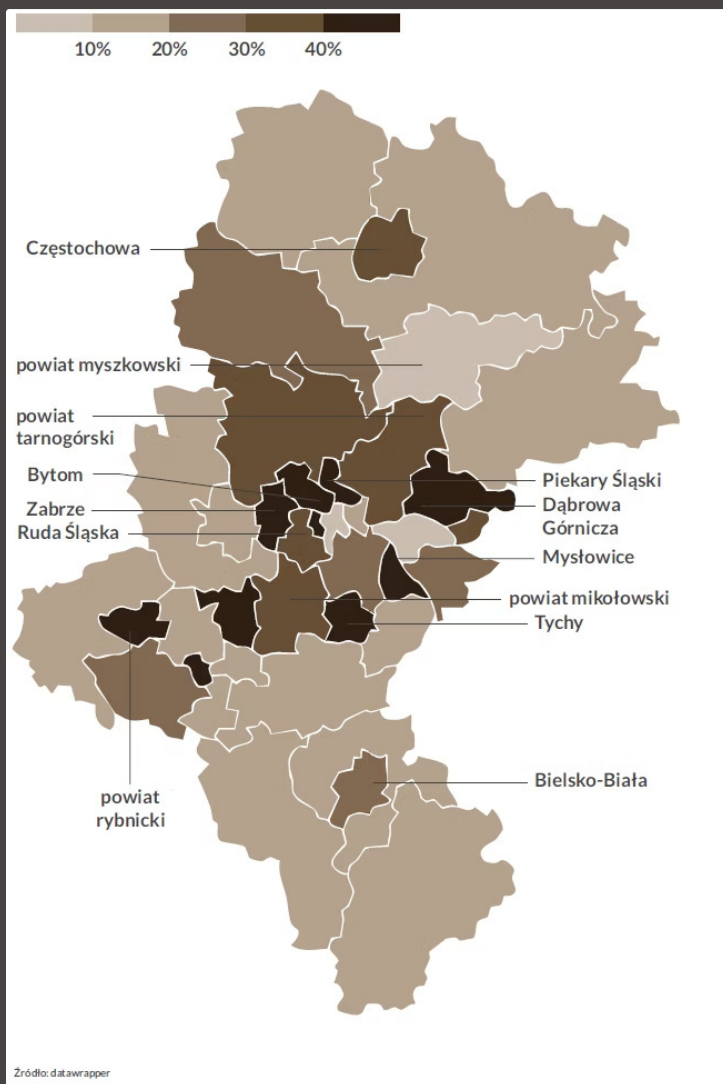
Efektywność kontroli: wykrywalność naruszeń

Liczba ujawnionych wykroczeń

5,5 tys. przypadków spalania odpadów
lub łamania uchwały antysmogowej –
wzrost
o niemal 2 tys. w stosunku do 2023
roku

Gdzie ujawniono wykroczenia?

85% wszystkich naruszeń wykryto
w gminach posiadających straż
miejską lub gminną

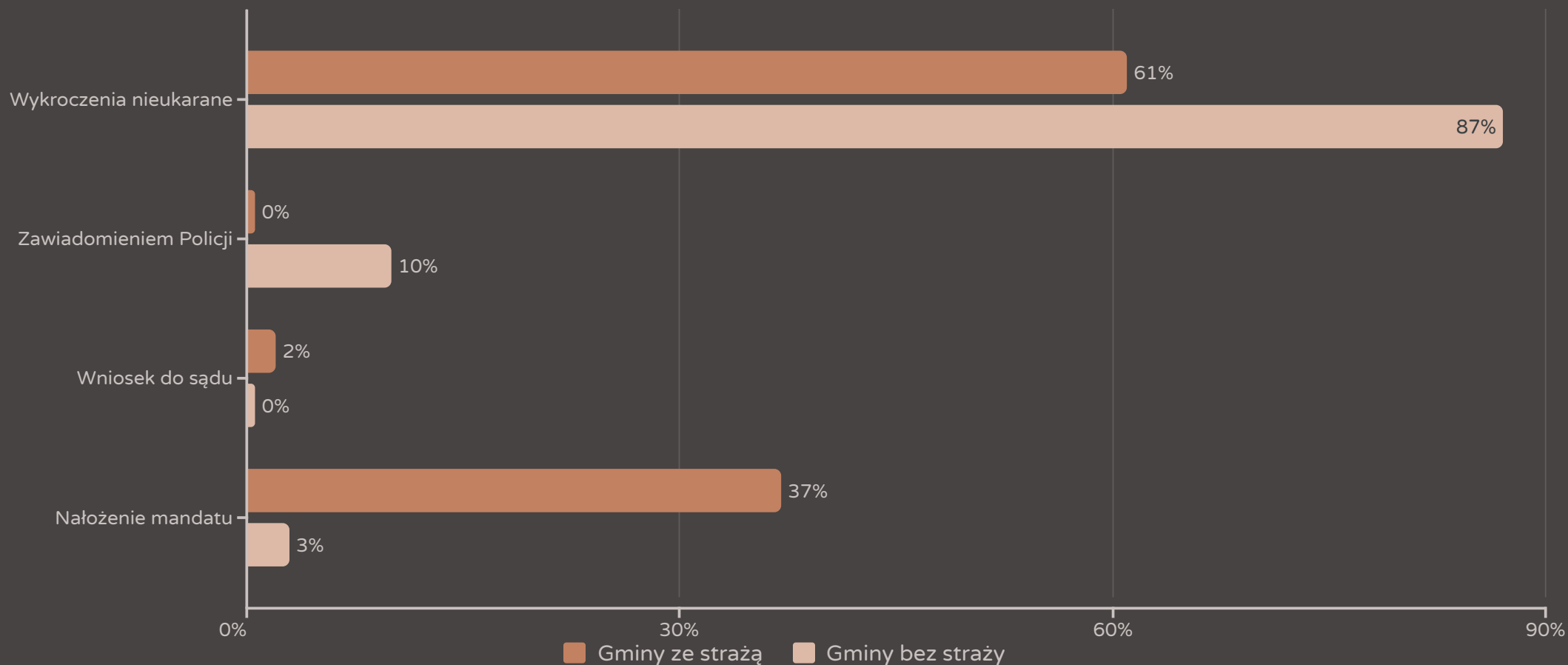
Odsetek kontroli stwierdzających nieprawidłowości

Tabela 4: Skuteczność kontroli – porównanie gmin z/bez straży gminnej 2022–2024

	gminy ze strażą			gminy bez straży		
	2024	2023	2022	2024	2023	2022
Liczba kontroli	18 000	15 685	19 428	5568	3074	3117
Odsetek kontroli stwierdzających wykroczenie	26%	21%	16%	15%	14%	9%
w tym odsetek kontroli stwierdzających spalanie odpadów	6%	6%	7%	1%	1%	1%
w tym odsetek kontroli stwierdzających łamanie uchwały antysmogowej	20%	15%	9%	14%	14%	8%

Źródło: opracowanie własne

Sankcje za spalanie odpadów i nieprzestrzeganie uchwały antysmogowej

Niskie kary finansowe, inne narzędzia

Wysokość mandatów

Mandaty są zazwyczaj niewysokie i bliższe dolnej granicy (20-500 zł)

Mediana mandatu

- za spalanie odpadów: **145 zł**
- za naruszenie uchwały antysmogowej: **109 zł**

Decyzje Administracyjne

Nadal rzadko stosowano decyzje administracyjne nakazujące likwidację/wymianę urządzenia niezgodnego z uchwałą w trybie art. 363 prawa ochrony środowiska.

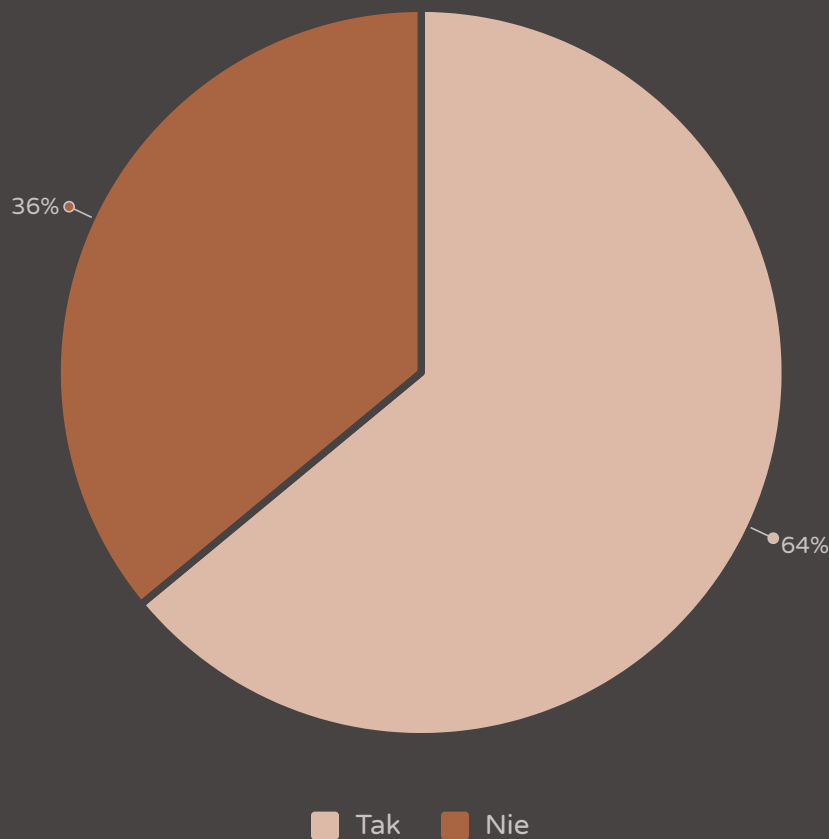
Ale: w 2024 r. wydano łącznie **10 takich decyzji**

Procedura kontroli

14 JST przyznało, że nie posiada procedury kontroli (na dzień udzielenia odpowiedzi), a 4 gminy nie odpowiedziały na to pytanie

 CO 10 GMINA W WOJEWÓDZTWIE NIE SPEŁNIŁA WYMAGAŃ STAWIANYCH PRZEZ POP

Czy gmina powinna powołać straż gminną lub międzygminną, która przejęłaby od urzędników prowadzenie kontroli?

Dziękuję za uwagę

janusz.piechoczek@polskialarmsmogowy.pl

tel. 731-764-909

biuro@polskialarmsmogowy.pl

Zrealizowano ze środków Clean Air Fund

**CLEAN
AIR
FUND**

**polski
alarm
smogowy**